

Argentinararen **Alberto Ginastera** föddes i Buenos Aires och fick sin första musikutbildning på konservatoriet där. Efter ett år på stipendium i USA återvände han till hemstaden och blev så småningom dekanus vid fakulteten i musik vid universitetet. 1966 uruppfördes Ginasteras första opera *Don Rodrigo* som rönt stor internationell uppmärksamhet. Som kritisk till landets repressiva regim fick han problem att behålla jobbet och till slut blev det ohållbart att stanna i Argentina och han bosatte sig i Genève tillsammans med sin andra hustru, cellisten Aurora Natola.

I Ginasteras tidiga verk finns klara folkmusikaliska drag, men gradvis övergick hans stil från tonalitet till vad han själv kallade "neo-expressionistisk" och vid slutet av 1950-talet hade han helt anammat tolvtonstekniken och de metoder som utvecklats från den. I slutet av sitt liv mjuknade Ginastera i sitt komponerade och sökte sig tillbaka till folkmusiken och tonaliteten.

Stråkkvartetten skrev Ginastera i trettioårsåldern då han fortfarande var starkt förankrad i Argentinas musik. Första satsen *Allegro violente ed agitato* inleds våldsamt med en vild melodi som ackompanjeras av hamrande ackord, och satsens sidotema är en grovhuggen och upprörd dans. Andra satsen är ett snabbt, nervöst scherzo, *Vivacissimo*.

Stämningen bryts *Calmo e poetico* av tredje satsens lyriska men ändå högintensiva nocturne, som slutar svagt, svagt på lösa strängar. Finalsatsen, *Allegramente rustico* är ett rondo med inslag av folkdansreferenser och avsnitt i 5/8 takt.

© Verkkommentarer Musik i Syd / Gerd Román Hall

Cuarteto Quiroga har etablerat sig som en av de mest dynamiska och unika stråkkvartetterna i sin generation. De har vunnit internationellt erkännande från både kritiker och publik, inte minst för sin distinkta personlighet såsom sin djärva och smått originella inställning till kvartettpertoaren.

Genom sitt val av namn på kvartetten, hedrar de den galiciska violinisten Manuel Quiroga, en av de mest framstående instrumentalisterna i den spanska musikhistorien. Som vinnare av ett flertal internationella tävlingar (Bordeaux, Paolo Borciani, Genève, Beijing, Fnapec-Paris, Palau-Barcelona), uppträder kvartetten på stora och kända scener runt om i världen. 2018 vann kvartetten The Spanish National Music Prize.

På scen samarbetar de frekvent med musiker såsom Martha Argerich, Veronika Hagen, Valentin Erben, Javier Perianes, Jörg Widmann och Jonathan Brown. Mycket på grund av sitt djupa engagemang i kammarmusikundervisning, är kvartetten anlitad av Konservatoriet i Zaragoza och ger regelbundet master classes runtom i hela Europa, USA och i Latinamerika.

Legato
PRESENTERAR

Aitor Hevia, violin | Cibrán Sierra, violin |
Josep Puchades, viola | Helena Poggio, cello

Joaquín Turina (1882–1949)	La oración del torero op 34
Dmitrij Sjostakovitj (1906 – 1975)	Stråkkvartett nr 8 c-moll op 110 I. Largo II. Allegro molto III. Allegretto IV. Largo V. Largo
– paus –	
Rodolfo Halffter (1900 – 1987)	Ocho Tientos för stråkkvartett op 35 I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII.
Alberto Ginastera (1916–1983)	Stråkkvartett nr 1 op 20 I. Allegro violente ed agitato II. Vivacissimo III. Calmo e poetico IV. Allegramente rustico

Joaquín Turina räknas tillsammans med Albéniz, de Falla och Granados till de främsta företrädarna för den spanska konstmusiken vid förra seklets början. Han var barnfödd i Sevilla, fick sin utbildning i Madrid och Paris där Debussy och Ravel var verksamma men hämtade i sitt komponerande mycket av sin inspiration hos spansk och i synnerhet andalusisk folkmusik. Hans mest kända verk är *La oración del torero* från 1925, i original för fyra spanska lutor, laúd, ett mellanting mellan luta och mandolin, men Turina skrev versioner för stråkkvartett och stråkorkester. Titeln *Tjurfäktarens bön* talar om för oss att det handlar om torerons förberedelse inför mötet med tjuren - och kanske döden.

Ryskfödde pianisten och kompositören **Dmitri Sjostakovitj** var verksam under sovjettiden och hans verk och karriär kom därför att präglas av hans förhållande till sovjetregimen. Hans opera *Lady Macbeth från Mtsensk* från 1936 till exempel, älskades av publiken men fördömdes av Stalin. För den väldiga Leningradsymfonin, som blev en världssuccé, belönades han med en stor nationell utmärkelse 1942, men bara några år senare blev all hans musik förbjuden. Först efter Stalins död 1953 kunde Sjostakovitj skriva helt fritt. Hans verklista

omfattar 15 symfonier, tre operor, 6 konserter, filmmusik, piano- och kammarmusikverk samt 15 stråkkvartetter.

1960 besökte Sjostakovitj tyska Dresden. Chockad av åsynen av staden som fullkomligt förstörts av amerikanska och brittiska bombplan femton år tidigare skrev han sin omskakande, åttonde stråkkvartett. Kvartetten tillägnades enligt det tryckta partituret ”fascismens och krigets offer” men det är inte uteslutet att det också är en dedikation till honom själv. Temat bygger på hans monogram i tysk transkription, D och SCH. Översatt till toner blir det D, Ess, C och H – en tonföljd som återkommer i alla satser utom den fjärde. Därutöver citerar Sjostakovitj flera av sina tidigare verk.

Första satsen, *Largo*, inleds med att cello presenterar tonsignaturen som strax fångas upp av de övriga instrumenten. Andra satsen är ett starkt, våldsamt *Allegro molto* som också innehåller ett intensivt, judiskt danstema hämtat från Sjostakovitjs pianotrio. Tredje satsen, *Allegretto*, är skriven i tretakt. Fjärde satsen *Largo* börjar med tre toner som upprepas som hårda knackningar, kanske på en dörr, och där finns också ett tema från en rysk revolutions-sång samt ett överjordiskt vackert, kort utsnitt från operan *Lady Macbeth från Mtsensk* spelat i cellons höga register. I den sista satsen, också den ett *Largo*, är avsändarens fyra toner tillbaka i en avslutande fuga, så full av sorg.

Alla satser spelas attacca dvs i en oavbruten följd.

Efter paus förflyttas vi till Latinamerika, till att börja med till Mexico. Det var dit spanskfödde **Rodolfo Halffter** (med rötter i Tyskland) emigrerade 1939 och snart positionerade sig i musiklivet, och särskilt betydande blev han för landets unga tonsättare. Hans stil präglas såväl av ungdomsårens möten med Manuel de Falla som egen experimentlusta och delvis atonalitet.

Ocho Tientos för stråkkvartett op 35 beställdes 1973 till den internationella musik- och dansfestivalen i Granada i Andalusien. Vid årets upplaga av festivalen upprepades framförandet av Cuarteto Quiroga!

Kvartetten består av åtta korta stycken, så kallade tientos (ungefär försök, test), en term som användes av spanska tonsättare på 1500-talet, motsvarande italienskans *ricercare*; ett kort, instrumentalt musikstycke. Halffter skrev att han velat ”uppnå ett kalejdoskop av klangfärger” genom att ”injicera nytt liv i de kompositionstekniker som jag använde i början av min karriär.”

Styckena saknar titlar och sviten startar häftigt med skrikande, parallella dissonanser. I tiento 2 är det rytmiken har huvudrollen. Nr 3 har en elegant underton av ironi. Nr 4 är lågmäld, stundom sångbar och eftertänksam. Nr 5 är våldsamt, vass, nästan syrlig och känslan tas över av nr 6 och dess munhuggande mellan höga och låga instrument. Nr 7 är mycket sorgsen och här finns tonfall som påminner om den andalusiska sångstilen *flamenco cante jondo*. Kontrasten kommer i den avslutande nr 8 – full av liv och lust, energi och optimism!